

ТА ДИВНА НЕОСТВАРЕЊА Славко Крунић

PTC

3. април – 5. мај 2024.
Галерија РТС
Београд, Таковска 10

*Сваки неосйварен сан
осйавља ойворен йуй за нова,
можда бескрајна сањања.*

Славко Крунић

КЛАКЕРАШ, 2024.

СЛАВКО КРУНИЋ ИЛИ САВРЕМЕНА ДЕКАДЕНЦИЈА

Бранко Кукић

Својевремено сам у Косовској улици у Београду у галерији „Канвас“ био позван да кажем неколико речи о неколицини сликара који су излагали своје слике – а међу којима је излагао и Славко Крунић – и о књизи *Ан-Шилоуика слике* која је тим поводом изашла, прочитао сам текст који је овде у овом тексту приложен. Било ми је предложено да текст не читам, него да га изговорим као облик цез-интерпретације. Нисам прихватио тај предлог, јер је моја идеја била – будући да се по пом мишљењу радило о сликарима који су били „декадентни“ и да због тога није била прилика ни за какву цез-интерпретацију. Пишем сада текст о Славку Крунићу са уверењем да ме његово сликарство удаљава од било какве импровизације, него ме подстиче да пишем о декадентности као уметничком изразу, изразу који се супротставља данашњем времену „импровизације“.

1.

Ово вече ме подсећа на једну давну годину у галерији-гаражи код оца Славка Крунића. Те вечери сам говорио о сликару Владимиру Пајевићу, и тада је било присутно друштво сликара и писаца. Нећу да кажем да је ово вече одраз те давне вечери код Драгише, али хоћу да вас подсетим да је оваквих сусрета било. Историја сликарства и историја књижевности имале би доста тога да кажу о таквим сусретима.

Такође желим да вас подсетим да су кроз време писци сликали, а да су сликари писали књиге. Поменућу двојицу до којих ми је посебно стало.

Први је Аугуст Стриндберг. Његова књижевност је непрестано путовање из једног пакла у други. Хоћу да кажем да су и његов живот и његово дело били паклени, а његове слике сенка тога понора.

Други је несрећни, нешваћени, измучени Антонен Арто. Све што је написао и нацртао било је одраз ужаса модерног доба и савременог човека. Његова животна паника и ње-

гов крик наслеђе је које ће људски род носити до краја времена.

Али када сам прегледао и прочитао ову вашу заједничку књигу, истог тренутка сам се сетио једног трећег човека – Јориса Карла Уисманса (1848–1907). Због тога је вечерас прилика да вас подсетим са неколико реченица на ову необичну, изузетну, али бојим се већ заборављену личност. Написао је једну сулуду и откачену књигу – роман *Насујрој*. У тој књизи говорио је о декадентности, желећи да докаже да је свако кретање уназад у ствари путовање унапред. Зашто је та идеја важна? Важна је због тога што наши духовни кораци када се крећу једино унапред нису увек поуздани. Вратити се на Хераклита не значи вратити се уназад – то значи кретати се насупрот. У почетку натуралиста – Золин следбеник – Уисманс се крајем XIX и почетком XX века окреће новом таласу, таласу симболизма, а самим тим и нагону декадентности, па је због тога Уисмансов духовни пут неки замагљени облик јединства супротности. Он је бодлеријанац и по животној и по уметничкој судбини; као и Бодлер, страшно и интезивно пише о сликарству (називи тих књига су *Модерна уметност* и *Њих неколико*). Колико је био предан уметности говори и сведочење његових савременика да је и физички личио на свога јунака из романа *Насујрој* Жана Дезесента.

Оно што ме је у овој вашој књизи изненадило јесте осећање да су сликари мање-више деканентни, а да су сви писци у духу времена. Ови први као да коче, а ови други као да убрзавају. И оно што је у томе чудесно јесте парадоксална чињеница да када идеш назад враћаш се напред. А у томе је тајна уметности! На неки начин испада да је уметност, у ствари, стајање у месту. Јесте. Али са буком и са бесом. Хоћу да кажем да декадентност која сам открио у овој књизи, овај сукоб говори о томе да управо нешто ври, да гори и горе и доле. Када се сликари и писци споје, знајте да је дошло време неспокоја. Спајање слике и речи је знак почетка промене. Нису довољни само једни да отворе тешка врата.

ТРЕЋИ КРАЉ, 2024.

Ваш сусрет представља тајни договор и предосећање да је куцнуо час да свет мора добити нову димензију.

У Београду у галерији „Канвас“, 12. маја 2015.

2.

Рекавши све ово, мислим да је Славко Крунић савремен сликар који је – свесно или несвесно – шватио противуречност о којој сам говорио. Он швата замку времена: уметност је облик зачараности. Уметник се увек игра са прошлим и садашњим. Он у портрет неке непознате личности, измишљене и непо-

стојеће, готово увек уноси неки мали детаљ који је извучен из прошлог времена, из неке давнине, који је заборављен, али је већ негде виђен. Не морамо се ми уздати само у оно што је било, немојмо веровати ни само у оно што је сада – што ће уметничком имагинацијом бити враћено у окриље садашњег. Човек од историје свога живота увек тражи и жали за оним што је *било*. То је једина потврда да је постојао. Сећање на прошла времена јесте и жалост, и трагедија и страх од онога што га чека. Али све то је везано за човеково незадовољство, јер је човеков живот

кратак а надање велико. Када размишљамо о томе, шватимо да све оно што је прошло није заборав, него је извор, корен и темељ нашег порекла и нашег пута.

3.

Многи велики тумачи уметности ценили су недовршена дела Микеланђела и Родена. Та недовршеност је један од елемената декадентног. Али је та недовршеност увек била зачетак нечег новог, загонетног и наслућеног. То је *нови њочешак*. Јер *ново* је – парадоксално – декадентно. Данас се тај израз води као оно што је *заборављено*. Али шта је у култури оно што је *заборављено*? Ништа. Јер поништава саму културу. Поништава *мишљење* и *памћење*.

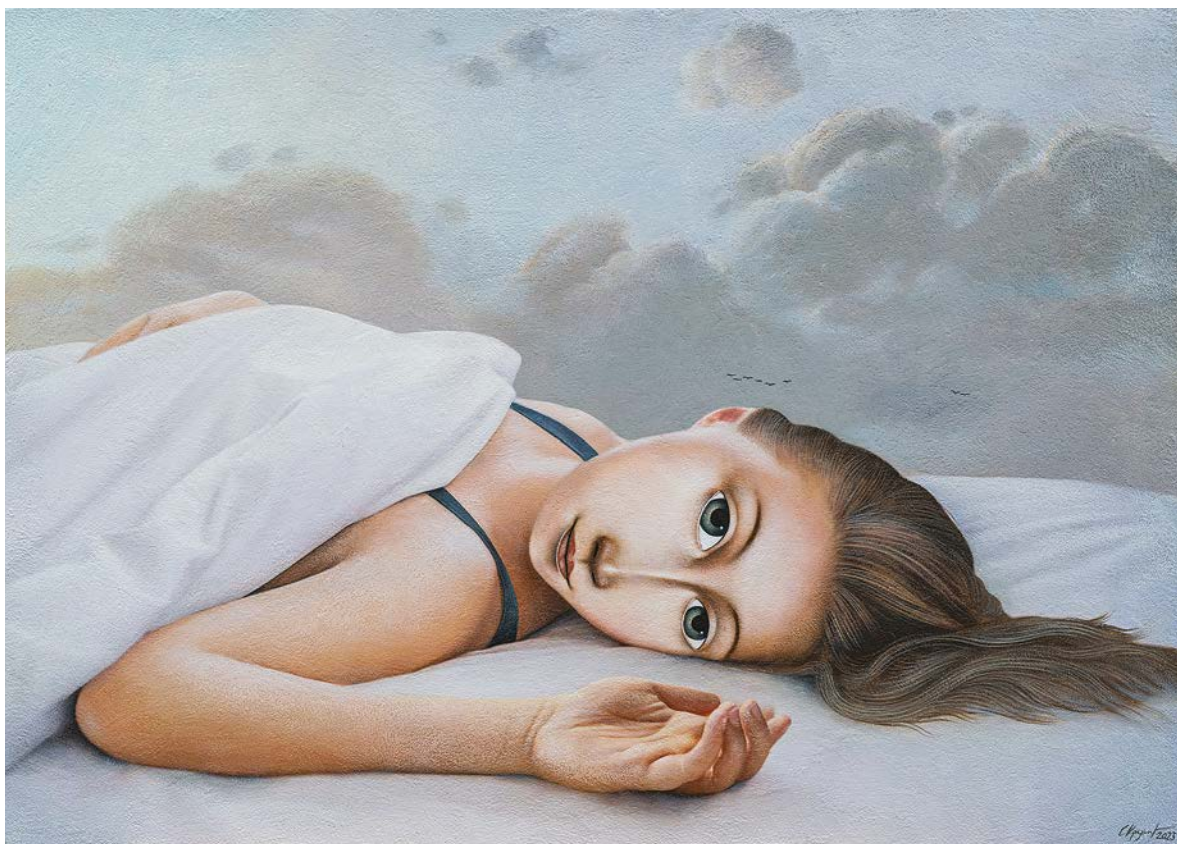
Мислим да је Славко Крунић сликар који памти. Памти оно што је видео, и у сликарству и у животу. Он не пресликава, јер он памћењу додаје фантазију и тако открива могуће светове. Време у коме он данас живи и

слика је време технике, нових медија, време постварења човека. То време ради против њега. Али он осећа ово време противуметности. Савремени уметници-техничари желе да у уметност уведу заборав, несвесни истине да уметност ради против заборава. Уметност увек тежи кружењу и повратку. Још увек киша пада, трава расте и гора зелени. Свет мења облике, али не мења суштину. Свет је један најобичнији круг – мења се дужина обима кружнице, али се не мења центар.

4.

Декаденти су они који се не прилагођавају текућим појавама. Они су против свега што је у служби духа времена, његовој моди. Они теже помирењу противречности. Декаденти су, у ствари, увек славили врење живота. Они су заштитници страсти, страха, сплина, меланхолије, жала за прошлим, туге – свега онога што је снага душе. Они су одбрана и упо-

ПРЕПУСТОЛОВКА, 2023.

зорење човеку који је постао безначајан, јер га је савремени свет отуђио. Они спасавају старо да би се родило ново. „Под појмом декаденције подразумева се стање у друштву које даје веома мали број особа прилагођеним делатностима друштвеног живота“ (Пол Бурже поводом Бодлера).

Тојнби, велики историчар, је рекао да је декаденција започела са хуманизмом и ренесансом. Шта имамо данас од хуманизма? Шта је значила ренесанса? После тог периода настао је – маниризам, покрет највећих промена у уметности. У новом добу све је маниризам. Ми дакле живимо не у постмодернизму, него у новом маниризму – жељни смо нових промена. Због тога су Бодлер и Рембо данас најсавременији песници. Они нису били мо-

дерни, него су били декадентни – преобразили су старо на нов начин. Неко је рекао да су декаденти венчали Лепоту са Смрћу. А у томе је и једна од тајни уметности.

5.

Данашња уметност је дошла у кризу, она је пример одсутности суштинских идеја коју је уметност увек носила у себи. А декадентни имају моћ да саберу све оно што је прошло (оно проклето историјско), митолошко (оно што је суштина свих уметности) и симболично (оно што је безвремено, у коме је сажето претходно двоје). То је оно што се зове Традиција. Нема на овом белом свету ништа ново – ново је оно што је заборављено. А ново које се ствара у овом временском тренутку,

ПОДСАЊАРКА, 2023.

MR. T-BONE И СТАРИ ГРАМОФОН, 2023.

дакле *сага* и *овде*, парафраза је оног што само што није ту, што је увек пред вратима.

То је само знак да човек не познаје себе, због чега од уметника ствара „залутала“ бића. Жак Елил је у књизи *Царство бесмисла – Уметности и техничко друштво* доказао да је то *сага* избледели одраз овога што *стало* јесте. Декадентност је подсећање на чињеницу да је трагање за *новим* улазак кроз широм отворена врата. Селин је својевремено навео једну анегдоту (или чињеницу, свеједно) како је модисткиња Марије Антоанете, која јој је сваког јутра постављала питање: Шта има ново?, једне прилике одговорила: „Госпођо, ново је оно што је заборављено.“ Прича је метафорична, па ако је и измишљена!

6.

На портретима Славка Крунића приметио сам једну сликареву интересантну намеру,

верујући да он те своје уметничке поруке није свестан. Наиме, на многим сликама српског сликарства XIX века сликари су на портретима познатих и непознатих уз портрет стављали неки симбол, било знак флоре, фауне или неког предмета. Да ли су то били симболи расположења портретисаног, или симболи његове младости, старости, отмености, скоре смрти, његовог дела и карактера, или знаци предсказања, то је тема претпоставки тумача тих портрета. Да ли су насликани због тадашњих манира, разлога жанр-сликарства, или због улепшавања портрета, или из немоћи поставке портрета, ми то не можемо поуздано знати. О томе историчари уметности могу да разглабају до миле воље. Мислим да су стари сликари имали у виду да је цео боговетни свет једна целина, и да сваки делић те целине одражава свет као тачку у којој је све сажето. Враћање тој идеји данас се зове –

ВЕТРОЛОВКА, 2022.

декаденција. Али симболи на тим сликама могу да значе радост, тугу, меланхолију, пролазност живота, рађање новог света и нових идеја, запитаност над светом, страх, смрт или њено наслуђивање. Све је то скупљено у интуицији и наслуђивању сликара који портретише, или ти симболи значе нешто конкретно. Али то једино или слуги или зна портретиста, јер он путем своје уметности „види“ судбину, али не само судбину једне личности, него и судбину света. У том тренутку он је и „јунговац“, или „фрејдовац“, или „видовити“, дакле неприкосновени. Смисао уметности је, између осталог, и у томе.

Не знам да ли је сликар Славко Крунић свестан овога о чему говорим. Али када је уметник био искључиво рационални технолог? Никада.

Презрењем декаденције бојим се да ће у времену које долази уметник бити доведен у стање када ће самог себе више ценити као технолога, односно техничара, него онога који свету даје стозначне поруке, слутим да ће свет подићи на једнодимензионалност. Та стрепња и сумња већ представљају страх, немоћ и ужас данашњег света.

7.

Данашња уметност је дошла до те мере у кризу, јер уметници не уочавају све оне чудновате идеје које више нису покретач света. Није више оно што је мењала, рушила, измишљала, величала и оспоравала док је лудовала. Данас је постала жртва своје супротности. Уметност се предала „креацији“ технолога. Уметност је изгубила своје путеве и због тога је из-

НЕСАНИЦА ЗА ДВОЈЕ (ДИПТИХ), 2022.

губила битку. Данас је дошло до тога да нико не зна како садашњу уметност да назове. Она је данас облик производње, пројекта. Уметност је изгубила везу са подсвешћу, тим тамним бунаром иза ума. Свесност и „уметност“ су сада повезани – досеткама. Епохе које су биле и прошле тражиле су спас у декаденцији.

Декаденција је била једини израз промене, како би све касније промене изашле из промене. Из тога су излазила пилад новог. То је лекција број један из Ничеовог учења.

Криза данашњег света је последица упорне жеље за *новим*, а које је чим се појавило већ застарело. Али да је то тако, ко би се сећао уметности из свих оних пећина која је стигла до уметности тзв. Старих мајстора. Роже Кајоа је својевремено рекао да у уметности нема напретка. Уметност је пут од једне дека-

денције до друге. Декаденција је појава која непрекидно чека иза и испред врата спознаје света. Она није свест, него је несвесно које лежи у непознатој дубини обнове. Шта данас постоји што неће бити гнездо декаденције (истина, лаж, страх, песимизам, смрт, бол, фаталне жене, сабласти, сплин, безнађе, секс, дрога, патња, уживање, занос, повратак Маркизу де Саду, Бодлеру, Рембоу и Рилкеу, Борхесу, симболима, фантастици, сновима, религијама, садизму и мазохизму, страви и ужасу, Коктоу, Селину, Женеу, Ибзену и Стриндбергу, Булатовићу и Мирку Ковачу...)?

8.

Савремено друштво тражи уметника по својој мери, и он слепо прати ту диктатуру интереса и отуђеност од самог себе, новац којим не-

ПОСЛЕДЊА ИГРА ЛЕКТОРА, 2022.

МИРОТВОРАЦ, 2022.

милице и бесомућно плаћа своје конформистичке пориве. Савремено друштво купује уметност као представу своје неразумне и изопачене идеје да и оно постане „уметност“. Ако је то тако, онда морамо поставити питање да ли данас постоје уметници који било шта могу да наметну својом имагинацијом, да открију другачију идеју о свету? Ко је данас уметник? Да ли је он прошлост света? Да ли ће се уметност уопште звати уметност? Или ће бесловасни кустоси диктирати уметнику како и шта да ствара? Да ли ћемо доћи до израза „банална уметност“? Тај израз биће последица заборавља суштине. Оне пећине ће бити затпане, каменови срушени, биће заборављени епови, музика ће бити чангрљање,

илијаде и одисеје биће заборављене, као и шекспири, рилкеи, језик Васка Попе и Растка Петровића биће немушти језик. Све ће то бити вавилонска пометња. Све ће то бити језик неразума и неразумевања, неки заборављени језик у коме ће све бити прекривено последњом прашином: уметничке играрије, хумор, страсти, радости и жалости, богови, дарови вештих руку и језик троструког значења. Постварени човек – не знајући – постаће биће заборавља самог себе. А појединцима који су тога свесни декаденција ће значити „жал за младост“ човечанства.

О, ви модерно-назадни, ви рационални и укочени, поводљиви и уцењени, ја славим и уздижем сликарство Славка Крунића!

ПАТРОН КАБАРЕА, 2022.

БОГИЊА ЛУПИНГА (СЕЋАЊЕ НА ДАНИЦУ ТОМИЋ, ПРВУ СРПСКУ АВИЈАТИЧАРКУ), 2021.

ПРЕПРЕДЕЊАК, 2021.

КЛОТ И ФРКЕТ, 2020.

СИТНИЧАР, 2017.

Славко Крунић је рођен 1974. у Београду. Дипломирао је на београдском Факултету ликовних уметности 1998. године, у класи професора Радомира Рељића. Магистрирао је 2002. у класи професорке Анђелке Бојовић. Од 2000. године члан је УЛУС-а, а од 2011. УЛУПУДС-а. Излагао је на тридесет девет самосталних и преко двеста групних изложби у земљи и иностранству. Од 2010. до 2015. године радио је као илустратор за Политикин Забавник. Књигу „Сатириконе“ објавио је са француском књижевницом Елоди Пинел. Са књижевницом Мирјаном Огњановић уприличио је три књиге – „Управа неукљаних части“ (Академска књига), „Несаница за двоје“ (Booka) и „Маузолеј“ (Алтанова), да би четврту књигу „Лажне бајке“ (Booka) реализовали заједно са писцем Давидом Албахаријем. Са списатељицом Сањом Домазет приредио је књигу „Мале богиње“ (Службени гласник). Своју монографију „Маузолеј несавршенства“ (Unicorn) са текстом Била Гулда, америчког музичара и продуцента, објавио је у Лондону. Илустровао је књигу „Књига које нема“ Ђорђа Балашевића. Илустровао је каталог, плакат и билборд опере „Вертер“ Народног позоришта у Београду, као и плакат и билборд за оперу Севиљски берберин. Његови радови се могу наћи на омотима музичких издања светски познатих извођача, међу којима су: Един Карамазов, The Toasters, Rotterdam ska jazz foundation, Deepsteady и Dr. Deadlock and Conga line. Слике му се налазе на ексклузивној амбалажи козметике Vleshel Barcelona. Живи и ради у Београду и Новом Саду.

Издавач ЈМУ Радио-телевизија Србије • за издавача Драган Бујошевић, генерални директор РТС; Бранислав Кланшчек, председник Управног одбора РТС • савет РТС за ликовно стваралаштво проф. др Миливоје Павловић (председник), др Марија Павловић, Зорица Шујица, Дејан Вукелић, проф. др Владислав Шћепановић, Маја Живановић • аутор изложбе и текста Бранко Кукић • руководиоца службе баштина и културна продукција РТС Александра Јелисавач • одговорни уредник галерије РТС Петар Ђиновић • уредник Ана-Марија Симоновић • извршни продуцент Јелка Гук Влатковић • графичко обликовање Предраг М. Поповић • штампа Штампарија РТС • тираж 500 • Београд, март 2024.

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ: ПРЕКАЉЕНА САЊАРКА, 2023.

PTC 13

@galerijarts

bastinarts

rts.rs